

ARKEOLOGISK UTREDNING 2020

Jonas Carlsson

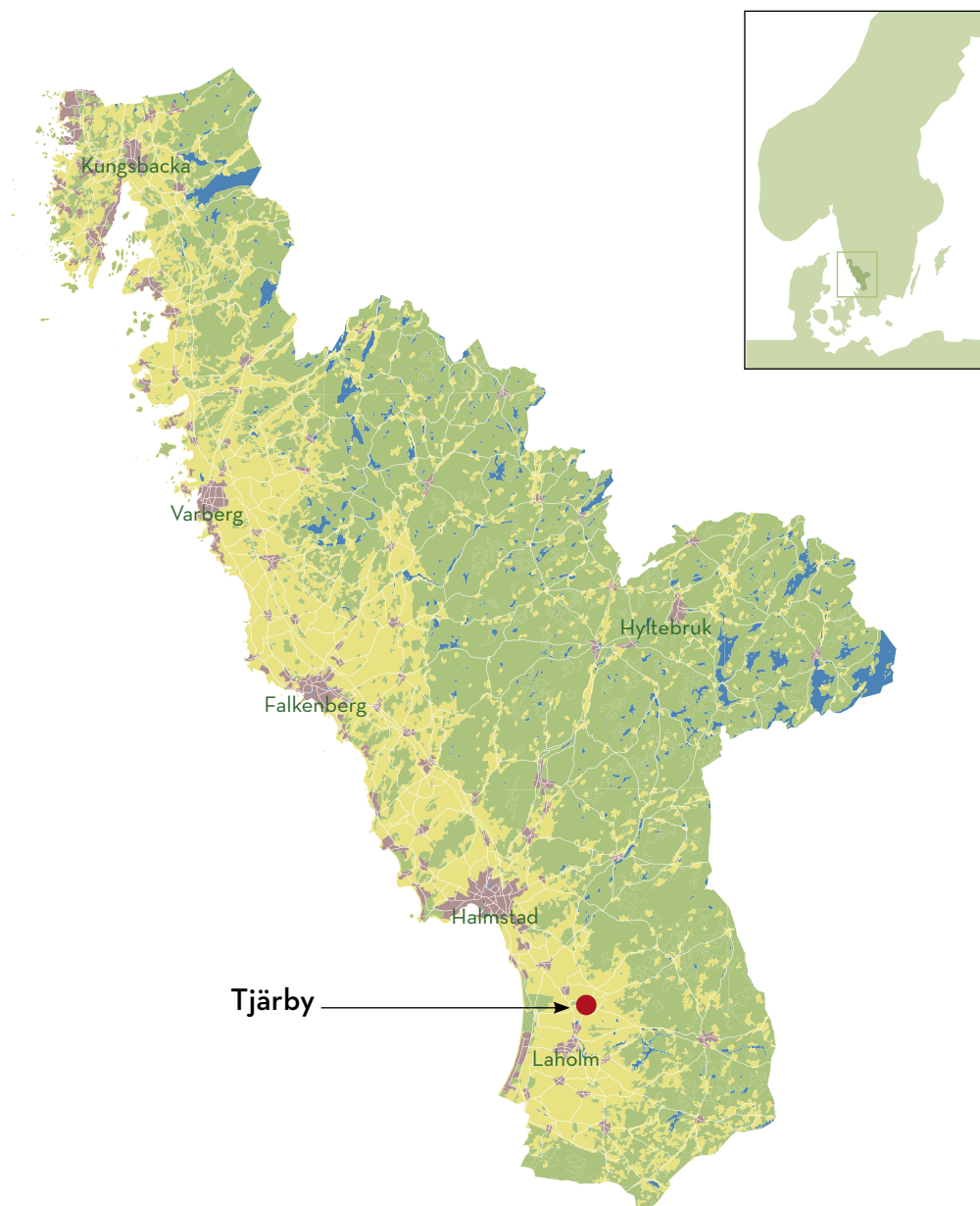
TJÄRBY GRUSTÄKT

Halland, Laholms kommun, Tjärby socken, 5:1 och 10:2

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2021:1



STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER



Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2021

Arkeologisk utredning 2020

Bild framsida: Utredningsområdets södra del med OS376 i förgrunden. Mot Sydöst. (Fotonr. 2021-1-06).

Foto: Jonas Carlsson.

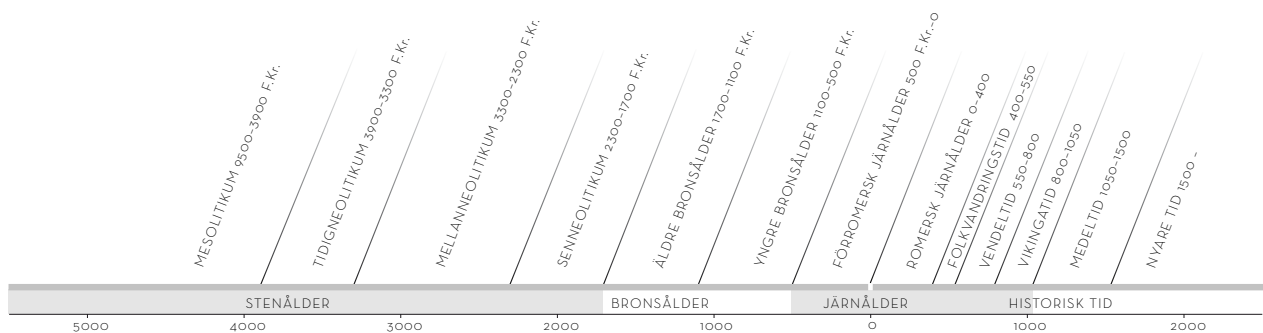
Grafisk form och layout: Anders Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/O2316.

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Syfte och metod	7
Resultat	7
Åtgärdsförslag	7
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	11
Rapporter från Kulturmiljö Halland 2020/21	12





Figur 1. Översiktskarta för utredningsområdet på fastigheterna Tjärby 5:1 och 10:2. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Under två dagar i december 2020 utförde Kulturmiljö Halland arkeologisk utredning inom fastigheterna Tjärby 5:1 och Tjärby 10:2. 1275m² yta fördelat på 14 sökschakt öppnades med grävmaskin. Inget av schakten innehöll något av antikvariskt intresse.

BAKGRUND

LBC Ängstorp AB har sedan tidigare en grustäkt i området som de ämnar utöka. Inför detta fick Kulturmiljö Halland i uppdrag av länsstyrelsen att utföra en arkeologisk utredning inom fastigheterna Tjärby 5:1 och Tjärby 10:2. Arbetet utfördes i mitten av december 2020 under mestadels regniga och kalla förhållanden.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Utredningsområdet är beläget på huvudsakligen flack åkermark, i nordvästra delen växer björkskog. Närområdet utgörs av flack åkermark undantaget mot norr där landskapet är mer kuperat med en sänka följt av en skogsklädd smärre höjd med Veinge tätort på sin norrsida. Till öst sträcker sig åkermarken till Skogaby varpå ett mer skogsklätt landskap tar vid. Väg 15 skär åkerlandskapet direkt söder om utredningsområdet, vidare i samma riktning kommer Lilla Tjårbysjön följt av tätorten med samma namn. Strax därefter flyter Lagan med Laholm stad på dess södra bank. Mot väst fortsätter åkerlandskapet till Lagans utlopp i Laholms-

bukten. Undergrunden utgörs främst av isälvs sediment, omgivande landskap domineras av glaciallera med inslag av morän.

Omgivningen utmärker sig genom ett stort antal gravhögar. Inom ca 1km avstånd från utredningsområdet finns 35 högar registrerade i Fornsök, över det dubbla inom ca 2km. Bland annat Trehögarna (L1996:2297, L1996:2298, L1996:2299) och Kriks- högarna (L1996:3882, L1996:3883, L1996:3884) till norr, Äskehögarna (L1996:1470, L1996:1471, L1996:2108, L1996:2109, L1996:2110) och Gröthögarna (L1996:1309, L1996:1310) till söder och Dunahög (L1996:2267) till väster. Strax norr om Dunahög ligger Örelids gravfält (L1996:1693) bestående av 36 resta stenar och två högar. I nära anslutning till de två sistnämnda gravplatserna har två större boplatser påträffats, L1996:6018 och L1996:6023. Inom båda boplatser har intensiva spår från såväl bronsålder som järnålder påträffats (Wranning 2009, 2011). Av stor- skifteskartan från 1810 framgår utredningsområdet ha nyttjats som betesmark, och har fortsatt nyttjats för jordbruk in i modern tid.



Figur 2. Karta över utredningsområdet (gult) med grävda sökschakt (vitt). Skala 1:2000.

SYFTE OCH METOD

Utredningens syfte var att finna under mark dolda fornlämningar som eventuellt kunde komma att beröras av den tänkta exploateringen. Schakten inmättes med RTK-GPS och mätdata lagras i dokumentationssystemet Intrasis 3.2.

Utredningen genomfördes med bandgående grävmaskin med skopbredd på 1.6m. Sökschakt togs upp i främst NNV-SSÖ riktning med vissa anpassningar för terräng och uppdragsområdets utformning. Schakt OS209 och OS219 grävdes i ett lätt sluttande markparti tätt bevuxet med ungbjörk kombinerat med kraftiga stubbar, därav fick vissa anpassningar göras efter dessa omständigheter. Inmättningsprecisionen av dessa schakt är något lägre då vegetationen medförde felmarginal på ca 0,15–0,2m.

RESULTAT

Totalt 1275m² yta grävdes, fördelat i 14 sökschakt med en sammanlagd längd av 778m. Lagerföljden utgjordes av 0,3–0,4m matjord i samtliga schakt med undantag för schakt 284, följd av sandig morän innehållande en hel del stenar, 0,1–0,6m stora. Bitvis framkom stråk med grus eller ren sand.

I schakt 284 uppgick matjorden till 0,5–0,7m, och följdes av ett lerlager ca 0,15m tjockt, sannolikt en följd av att massor förflyttats när marken preparerats för konstruktionen av väg 15 som ligger strax till söder. Under leran framkom samma typ av morän som i övriga schakt.

I ett fåtal schakt observerades stolphålsliknande lämningar, dock alltid solitära och i stenrika ytor, därav bedömdes samtliga anläggningar utgå som stenlyft.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Påträffade anläggningar var med största sannolikhet stenlyft och innehar ej något av antikvariskt värde. Då inget av arkeologiskt värde påträffades inom utredningen förordar Kulturmiljö Halland inga ytterligare arkeologiska insatser inom ytan.

REFERENSER

Wranning, P. (2009). *Tjärby Norra: ett förromerskt gravfält och gårdar från romersk järnålder : Halland, Tjärby socken, Tjärby 2:3, 3:2, 9:4, RAÄ 68*. Halmstad: Kulturmiljö Halland.

Wranning, P. (2011). *Tjärby södra: bosättning och gårdar från bronsålder och förromersk järnålder : Halland, Tjärby socken, Tjärby 10:2, RAÄ 69*. Halmstad: Kulturmiljö Halland.



Figur 3. Schakt OS219 mot N.
Foto: Jonas Carlsson, (Fotonr. 2021-1-01).



Figur 4. Schakt OS209 mot N.
Foto: Jonas Carlsson, (Fotonr. 2021-1-02).





Figur 7. Schakt OS376 mot SV.
Foto: Mats Nilsson, (Fotonr. 2021-1-05).



Figur 8. Utredningsområdets södra del med
OS376 i förgrunden. Mot SÖ.
Foto: Jonas Carlsson, (Fotonr. 2021-1-06).

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-5807-2020
Eget dnr:	2020-257
Uppdragsgivare:	LCB Ängstorp AB
Utförandetid:	15-12-2020-16-12-2020
Personal:	Arkeologer: Jonas Carlsson och Mats Nilsson. Grävmaskinist: Jörgen Thomsson.
Höjdsystem:	RH 2000
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Undersökt yta:	1275 m ²
Dokumentation:	Samtliga schakt och anläggningar är inmätta digitalt inom ramen för Intrasis Version 3.2 (Tjärby2020257U). Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad.
Bilddokumentation:	Foton har nummer 2021-1:01-06.
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs inom utredningen.
Datering:	-

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2020/21

2020:01	Lögnäs Skummeslöv RAÅ 39 och 41, Ark. slutundersökning.	2020:49	Gravar och boplatser invid Kistinge deponi, Eldsberga socken, Ark. utredning
2020:02	Nio fornlämningar längs Suseån, Ark. förundersökning.	2020:50	Villa Örnvik, Eketånga 2:71, Halmstad, Antikvarisk förundersökning.
2020:03	Ett hål i Hamngatan, Halmstad, Ark. schaktningsövervakning	2020:51	Kvarnadalens i Sällstorp, Vård- och underhållspan
2020:04	Boplotsaktiviteter fr. tidigneolitikum och romersk järnålder invid bronsåldershög Kvibille RAÅ 35:1	2020:52	Landa kyrka, mögelsanering
2020:05	Medeltida lämningar i Storgatan, Halmstad	2020:53	Societetshuset i Varberg, antikvarisk konsekvensutredning
2020:06	Dagsås kyrka, textilförvaring och åtgärder i sakristian	2020:54	Långanskogen, vård- och underhållspan
2020:07	Dagsås kyrka, nytt pentrarskåp	2020:55	Göingegårdens smedja, Antikvarisk förundersökning
2020:08	Rosenfredsskolan uthus, Folkskolan 1, antikvarisk förundersökning	2020:56	Falkenbergs stadshus, ändring av ventilation
2020:09	Landa kyrka, nytt styrsystem	2020:57	Ny spillvattenledning i Skrea. Ark. utredning
2020:10	Landa kyrka, belysning	2020:58	Lugnrohögen, renovering av gravhög och stuga
2020:11	Grev Kristoffer 13, antikvarisk förundersökning inför renovering	2020:59	Boplatslämningar inom Altona 2:1 och 4:34. Ark. utr.
2020:12	Grunnarp 3:12. Underlag inför tillståndsansökan för ändring av byggnadsminne.	2020:60	Odlingen, Tönnersjö 4:2, Dokumentation inför rivning
2020:13	Trönninge 7:47 Förenklad ark. utredningsrapport	2020:61	Excellensen 2, Fasad- och markförändring
2020:14	Vattenledning Åled-Oskarström, Enslövs socken. Ark. utredning, steg 1.	2020:62	Arkeologisk utredning av Boberg 8:27
2020:15	Veddige kyrka, invändig ändring, antikvarisk konsekvensbeskrivning	2020:63	Arkeologisk utredning av fastigh. Mellby 5:44 i Södra Mellby, Laholms kommun
2020:16	Lindbergs kyrka, framtagande av bemålat bräddtak, antikvarisk förundersökning	2020:64	Länderyds godsmagasin, underlag inför renovering
2020:17	Enslövs kyrka begravningsplats, Ark. utredning inför utökande av Enslövs kyrkas gravplats.	2020:65	Hunnestad 5:24 och 5:13. Ark. utr.
2020:18	Senmedeltida odlingshorisonter, en stenläggning och nyare tids avfall. Halmstad. Ark. förundersökning och undersökning.	2020:66	Svenstorps mejeri. Renovering av fönster, etapp 2.
2020:19	St Laurentii kyrka. Utvändig renovering	2020:67	Vinbergs prästgård, renovering av fasad
2020:20	Tröinge 2:62 Vinbergs socken, Ark. utredning.	2020:68	Nya fornlämningar på Galgberget, Halmstad stad, Ark. utr.
2020:21	GC-väg mellan Vinberg och Bergagård. Ark. utredning.	2020:69	Österskans, Halmstad. Ark. förundersökning
2020:22	VA-ledning Efra kyrkby-Långasand Ark. förundersökning och slutundersökning.	2020:70	Nösslinge kyrka, klimatanpassning
2020:23	Knobesholms tunnbinderi.	2020:71	Nösslinge kyrka, borttagande av bänk
2020:24	Övraby - Det äldsta Halmstad. Ett medeltidsarkeologiskt forskningsprojekt.	2020:72	Lugnrohögen inför renovering, Hasslöv socken, Ark. undersökning
2020:25	Hyltebruks kyrka, Utvändig renovering	2020:73	Bårarps stenbrott, Steninge och Rävinge. Ark. fältinventering
2020:26	Tönnersjö kyrka, Renovering av fönster	2020:74	Knäreds kyrka, ommålning av utvändiga snickerier
2020:27	Nybyggnation hästgård Risarp Harplinge. Ark. utredning.	2020:75	Vippentorpet, omläggning av halmtak
2020:28	Förundersökning i avgränsande syfte Skrea 110, Ark. förundersökning.	2020:76	Frillesås-Rya 4:17, Frillesås socken, Ark. utr.
2020:29	Boplots- och härdområden. Trönningenäs, Lindbergs socken. Ark. förundersökning av L2018:392, L2018:820, L2018:821, L2018:822.	2020:77	Slätterys byskola, takrenovering mm.
2020:30	Kyrkogårdarnas historia, vård och underhåll, bilaga till kulturhistoriska inventeringar i Falkenbergs pastorat	2020:78	Centralstationen i Halmstad, färgundersökning
2020:31	Inventering inför planerad deponi. Varbergs kn, Veddige sn. Ark. inventering	2020:79	Lindbergs kyrka, exteriör och interiör restaurering
2020:32	Jutanområdet, Antikvarisk förundersökning	2020:80	Lindbergs kyrka, bemålat bräddtak
2020:33	Planområde Himle och Fun City, Spannarps socken, Ark. utredning	2020:81	Färjeterminalen i Varbergs hamn
2020:34	Utredning inför GC-väg utmed väg 613 mellan kustvägen och Harplinge samhälle. Harplinge socken, Ark. utredning.	2020:82	Abilds kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:35	Söndrums församlingsgård, antikvarisk förundersökning	2020:83	Asige kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:36	Efterunders. och återställning av plundringsskott intill Krokstenen, Örelid. Laholm, Tjärby sn, Ark. efterundersökning.	2020:84	Efra kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:37	Skottorps slott. Restaurering	2020:85	Årstads kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:38	Kristineheds manbyggnad. Kulturhistorisk utredning	2020:86	VA Tönnersjö-Perstorp. Ark utr. Steg 1.
2020:39	Laholm RAÅ 142, Laholms stad, Lagaholm 4:1, RAÅ 19:1, RAÅ 142:1, Ark. schaktningsövervakning	2020:87	Susegården, miljökonsekvensbeskrivning kulturmiljö
2020:40	Krutkällargången, Halmstad kommun och stad, Bastionen Norre Katt, RAÅ 33:1, Ark. schaktningsövervakning	2020:88	Radiobyn Grimeton, antikvarisk utredning
2020:41	Kv Jungfrun, Oxen och Hästtorget, Laholm. Förslag till planbestämmelser.	2020:89	Slottsmöllan, inför ny detaljplan. Byggnadsantikvarisk utredning
2020:42	Spannarp Östra, Spannarps socken, Ark. utredning	2020:90	Skrea 8:5, Lyckan. Ark. utredning
2020:43	Fem provborrhål inom Österskans. Halmstad kommun, Österskans 1 och Halmstad 6:31. Ark. kontroll.	2020:91	Boplots Slöinge 102:1/L1997:5212. Ark. schaktningskontroll.
2020:44	Arkeologisk utredning inom Tofta 2:2. Varbergs kommun.	2020:92	Strandhotellet och Hallandsgården inför ny detaljplan
2020:45	Apelviksgården, omläggning av stråtak. Antikvarisk medv.	2020:93	Gödestads kyrka, exteriör renovering
2020:46	Professorn 7, Hotell Gästis i Varberg, Antikvarisk förundersökning	2020:94	Drängsereds kyrka, utvändig renovering
2020:47	Folkvandringstid, Vendeltid & Vikingatid, Kvibille 21:1, Ark. förundersökning	2020:95	Hasslövs kyrka, ommålning av fönster och portar
2020:48	Boplatslämningar i Hasslöv, Hallands län, Laholms kommun, Hasslövs socken, Ark. utredning	2020:96	Vindbryggan 3, utredning inför ny detaljplan
		2021:01	Tjärby grustäkt, Ark. utredning



KULTURMILJÖ
HALLAND

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.KULTURMILJOHALLAND.SE